

Izšla vsak dan razen nedelj in praznikov.
Izšla dnevno vsak dan razen nedelj in praznikov.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravljalni prostor, 2657 So. Lawrence Ave.
Office of Publication: 2657 So. Lawrence Ave. Telephone, Rockwell 4904.

LETO—YEAR XVIII. Cena lista je \$5.00. Entered as second-class matter January 23, 1910, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. Chicago, Ill., ponedeljek, 3. avgusta (August 3), 1925. Subscription \$5.00 Yearly. STEV.—NUMBER 180

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

ALI SO ŽITNI ŠPEKULANTJE V DOGOVORU?

NOVE OBOŽBE PROTI NJIM SO TUKAJ.

Obljubujejo se nove preiskave.

Chicago, Ill. — Odbor čikaške borze in dr. J. T. Duvel, vladni ravnatelj za žitne kupčije v bodočnosti, sta prejela obtožnico, da so žitni spekulanti delali v dogovoru v mesecu juliju.

Dr. Duvel je izdal poziv, da se mu pošlje poročilo o julijskih kupčijah, da dožene, kateri interesi so zakrivali, da je šla žitna cena naenkrat zrcpč kviško. F. L. Carey, borzni predsednik, je odklonil podati izjavo častnikarskim poročevalcem, da pravno je bila sklicana izredna seja, da se uvažuje pritožba glavnih spekulantov.

Dr. Duvel je izdal poziv, da se mu pošlje poročilo o julijskih kupčijah, da dožene, kateri interesi so zakrivali, da je šla žitna cena naenkrat zrcpč kviško.

Arthur W. Cutten, znan žitni spekulant, trdi, da se ni zanimal za pšenice kupčije v mesecu juliju.

Drugi borzjani izjavljajo, da so cene šle zaradi tega kviško, ker govore znamenja, da bodo farmarji pridržali pšenico in jo ne pošljejo takoj na trg.

Ta zadnja izjava je najbolj sumljiva, kajti jasno je kot beli dan, da bo večina farmarjev prodala pšenico, ko jo omlati. Ta zavita izjava pokazuje, da se privatni žitni in mlinski interesi pripravljajo za nov napad na ljudske žepe.

Izjave trgovaškega tajnika Hooverja v začetku t. j. so povedale, da bo precej pšenice ostalo še od lankega pridelka. Poročila o izvozu pšenice to potrjuje. Kljub temu se pa drznejo žitni spekulanti prikazati tak položaj, kakor da pšenica na trgu primanjkuje. To igrajčkano za najbolj važnim živežem na ljudsko prehrano ne bo preje omejeno, dokler ne bodo odpravljene terminske kupčije z žitom.

Grčija predlaga balkanske razsodišče

Bolgarija je pripravljena sprejeti načrt.

Sofija, 1. avg. — Nova grška vlada je sugestirala, da vse države na Balkanu sprejmejo pakt razsodišča, na podlagi katerega se vsi spori poravnajo z razsodiščem, valed česar bi države reducirale svoje oborožene sile in znižale izdatke. Bolgarska vlada se je prva odzvala, da se popolnoma strinja s tem načrtom.

ŠEST KOTLOV ZA KUHANJE ŽGANJA ZASEŽENIH.

Dalton, Ill. — Po vodstvom Charles W. Vursella je bilo zaseženih šest kotlov za kuhanje žganja, ki so držali po 150 galon. Aretiranih je bilo pet oseb, ki so jih odvedli v Chicago. Prohibicijski agent William Koscjan (mogoče Koščan ali Kocijan) je brzojavil, da so poleg kotlov zaplenili skoraj tisoč galon alkohola in 750 sodov namake. Kotle in alkohol pošljejo v vladno skladišče, namako bodo pa uničili.

STRELA UBILA DVA HRIBOLAZCA.

Otroci so ostali nepoškodovani.

Montrose, Cal. — Strela je ubila 45-letnega Harleya Heidmana in 19-letnega Merga Petersona, ko sta bila na vrhu 12,000 čevljev visoke gore Lone Cone. Z njima sta bila dva dečka in ena deklica, katerim se pa ni ničesar zgodilo. Otroci so zapustili goro v viharju, ko so videli, kaj se je zgodilo.

Progled dnevnih dogodkov

Amerika.

S kakšno moralo se odlikuje kapitalistična družba.

Bankirji in finančniki vladajo svet.

Žitni spekulanti so najbrž v dogovoru.

Govornik, ki se je prikupil množici, aretiran v Chicagu.

Newyorški sodnik priporoča odpravo prohibicije.

Rudarski mezdni konferenci preti razbitje.

Po svetu.

Industrijski konflikt v Angliji odvrnjen začasno, ko so lastniki premoga odgodili znižanje mezde za dva tedna.

Poljska in Nemčija izgnali 50,000 oseb iz "domovine".

Angleški toriji udarili brezposelnih delavcev.

Grška predlaga razsodišče za balkanski kotel.

Francozi izpraznili Porurje.

Rifijanci pogнали z dinamitom v zrak francosko trdnjavo in branitelje.

Kakšna morala kapitalistične družbe!

Gdanskó je novi Monte Carlo.

V njem zdaj lahkoživeci iz severnih dežel pripravljajo denar.

Zbrana je tam tudi čedna družba deminondk.

Zoppot, svobodno mesto

Gdanskó. — Tukaj je zdaj shajališče bogatih postopačev in lenuhin iz severnih evropskih dežel.

To morsko kopališče postaja med bogatimi lenuhi in lenuhijami, med pustolovci in deminondkami vedno bolj poznano kot severni Monte Carlo.

V to morsko kopališče zdaj prihajajo bogati postopači in uživajo iz vse Evrope, posebno pa iz severnih dežel, da polkusi svojo srečo v roleti in bakaratu in pripravijo tisočake, ki so sad dela milijonov priidnih delavcev.

Kopališče je opremljeno z vsemi udobnostmi, ki jih počeli lahkoživeci srce. Tu se klatijo po cel tolpe deminondk, ki skušajo v toaleti prekositi bogate postopačke.

Teoretično je igranje za denar v Gdanskem prepovedano. Lastniki igralnice nimajo koncesije od države, ampak dobiti je moralo koncesijo od mesta, ker mesto prejme šestdeset odstotkov od čistega dobička, ki prihaja od igranja za denar.

To postavlja moralo gdanske buržoazije v zelo slabi luči. Mesto da bi sama plačevala davke za kritje mestnih potreb, si je izbrala za vir dogodkov igro za denar. Ostalih štirideset odstotkov dobička ostane seveda lastnikom. Ker so igre na slepo srečo vse tako prikrojene, imajo mesto in lastniki lep dobiček, delavci v tovarnah, plavžih, rudnikih in transportnih podjetjih pa garajo, da lahko njih gospodarji v razuzdanem življenju pripravljajo denar.

Častnikarski poročevalci so želeli izvedeti od mestnih uradnikov, kako veliki so dohodki, ki jih prinaša igralnica. Toda vprašanja so bila zaman, kajti uradniki so se znali izogniti takim vprašanjem.

Da so dobički visoki, pokazuje dejstvo, da kompanija, ki lastuje igralnico, gradi velik hotel ob morju in blizu vile, v kateri je preje prebival nemški prestolonaslednik.

DVA TISOČ DOLARJEV SO ODNESLI BANČNI BANDITJE.

Graceville, Ill. — Štirje roparji oboroženi z lovskimi puškami in samokresi so pri belem dnevu oropali tukajšnje banko dva tisoč dolarjev. Po izvršenem ropu so takoj jaderno izgnili, kot so prišli.

Agitirajte za "Prosveto"!

BANKIRJI IN FINANČNIKI VLADAJO SVET

USTAVILI SO POSOJILA JUŽNI AMERIKI.

S tem činom hočejo vplivati na cene kave in kavčuka.

New York, N. Y. — Država San Paolo se prizadeva dobiti v New Yorku od 30 do 40 milijonov dolarjev posojila na kavin pridelek. Ampak v Wall Streetu so naleteli na odpor. Ravnotako niso pri volji posoditi denarja plantažnikom v britskih kolonijah, ki se pečajo s pridelovanjem kavčuka ali gumijah.

Ameriški bankirji sicer izjavljajo, da nočejo posoditi denarja, ker bi taka posojila še bolj odražala kavo in kavčuk. Ampak kaj se skriva za temi bankirskimi potezami, vedo le zaupniki Wall Streeta, ki ne obehajajo svojih tajnosti na veliki zvon.

Denar v San Paulu bi bil posojen na kavo, ki se nahaja že v skladiščih. Bankirji bi prejeli zagotovilo, da se v gotovih časih proda določena množina kave, da bankirji prejmejo vrnevo posojilo. Država San Paolo ima svojega zastopnika v New Yorku in ta in drugi izjavljajo, da je kredit države izboren. Ampak bankirji niso pri volji posoditi denarja.

Dozdaž se ni nihče vprašal za posojilo v britskih kolonijah, v katerih pridelujejo kavčuk. Ameriški tovarnarji protestirajo proti omejitvi produkcije. Ameriški bankirji pa izjavljajo, da ne posodijo denarja na produkcijo kavčuka, ker bi posojilo podražilo kavčuk. Protest tovarnarjev je v nasprotju z izjavo bankirjev. To pokazuje, da bankirji nekaj prikrivajo. Kaj?

Ali se posojilo odreka zaradi tega, ker braziljanski kavini in britski gumijaki trusovci še niso popolnoma podložniki ameriškega denarnega trusta?

Bankirji so danes gospodarji na svetovnem gospodarskem polju. Od njih besede sta odvisna blagovna produkcija in distribucija.

Porurje je izpraznjeno

Zadnje francoske čete so zapustile nemško ozemlje v petek zvečer.

Berlin, 1. avg. — Francozi so večer dokončali izpraznitev Porurja, v katerem so gospodarili dve leti. Zadnji francoski vojak je zapustil srce nemških industrij sinoči ob osmih; o polnoči je bilo konec oficijelne okupacije.

Jutri pridejo nemški eroiplani. Vrtil se bo "polet svobode". Prvič po dveh letih bodo zopet pluli nemški eroiplani nad Porurjem.

POSTRVI UMIRAJO NA TIŠOČE.

Tacoma, Wash. — Srebrna postrev v Ameriškem jezeru (American Lake), ki se nahaja deset milj južno od tukaj, umira na tisoče. Dr. Hinton D. Jones, okrajni zdravstveni komisar, je preiskal vzroke za ta pojav, in izjavlja, da bolezen in smrt povzroča majhen parasit, pojavljajoč se na luskinah, ki se pa kasneje zaje v škrge.

Jones naznanja, da je videl več kot tisoč mrtvih postrev, toda parasit ne napade rib drugih vrst.

LA FOLLETTOV SIN KANDIDAT.

Madison, Wis. — Robert M. Follette bo kandidiral za izpraznjeno mesto v senatu, ki je postalo prazno zaradi smrti njegovega očeta. To je povedal odprto, ko so ga intervjuvali častnikarski poročevalci.

Poljaki izgnali Nemce, Nemci pa Poljake

Okrog 50,000 oseb izgubilo domovino v Gornji Šleziji in Nemčiji. Armada izgnancev tabori ob meji.

Schneidemuhl, Nemčija, 1. avg. — Okrog 50,000 oseb, ki so brez doma, danes tabori v okolici tega mesta. To so Nemci, ki so bili izgnani iz Poljske in Poljaki, izgnani iz Nemčije. Izgnanci niso nikakršni zločinci; nobenega prestopka niso obtoženi. Žrtve so stupidne nacionalistične politike, ki jo uganjajo sedanje evropske vlade. Poljska vlada je odredila, da vsi Nemci, ki živijo na poljskem teritoriju, kateri je bil pred vojno pod Nemčijo in ki so v plebiscitu v Gornji Šleziji glasovali za Nemčijo, morajo oditi iz Poljske do 1. avgusta. Nemčija se je pa maščevala s tem, da je izgnala Poljake, ki so začeli kolonizirati Porurje in druge nemške industrijske kraje.

Begunci v tem mestu so prve žrtve blazne odredbe. Tu je meja in izgnanci z obeh strani so se tu ustavili, ker ne vedo kam bi šli. Na obeh straneh je pravi kaos. Nemci preklinjajo Poljake in Poljaki preklinjajo Nemce. Do zdaj so prišli trije vlaki Nemcev iz Poljske. Reveši so večinoma delavci in kmetje z družinami. Edino imetje, ki ga imajo, so cule na hrbtu in otroci v naročju mater. Denarja imajo malo ali nič. Vsi tarnajo in jokajo, ker se ne vedo kam obrniti.

Med Poljaki, ki morajo zapustiti Nemčijo, je mnogo takih, ki so se oženili z Nemkami in otroci ne govore drugega kot nemško. Ravno tako so na nasprotni strani Nemci, ki so poročeni s Poljakinjami, toda oboji so odtrgani od rodne doma in pognani v tujino.

Begunci se nahajajo v strašnih razmerah. Zadnje noč so večinoma prespali na kupih slame ali pa kar na travi pod milim nebom. Zlasti trpe matere z dojenčki. Mnogo otrok je že pomrlo. Med 5000 begunci je 300 bolnikov in okrog sto je moralo v bolnišnico.

Nemška vlada je odredila pomožno akcijo za begunce. Kraljeve oblasti delajo kar morejo. Na tisoče beguncev je dobilo začasna stanovanja, druge pa odpeljejo v razna mesta in jih nastanijo, kjer je kaj prostora.

ZLORABA ZAUPANJA.

New York, N. Y. — Max Cohen, predsednik krznarske tvrdke M. Cohena Brothers, je hotel oddati svoje podjetje svojemu zaupniku John Dingfelderju, ki je zanj delal skozi trideset let. Na predvečer dneva, ko so imeli biti izvršeni prepaj, je pa Cohen prišel nasled, da ga je njegov zaupnik sleparil skozi pet let.

Izpovedal je na sodišču, da je Dingfelder prišel zanj delati pred tridesetimi leti po štiri dolarje na teden. Mezda se mu je izboljšavala od tedna do tedna. Zdaž je prejel devet tisoč dolarjev na leto in še nagrado. S tem ni bil zadovoljen in ga je še ocalnil. Njegove ciganje so povzročile, da bo moral voditi še podjetje, ako bo hotel izhajati. Sodišče je obsodilo Dingfelderja v ječo od šestih mesecev do treh let. Tako kaznen je prejel tudi njegov pomočnik pri kraji, Max Ackerman.

Albanija je dala kos zemlje Jugoslaviji.

Dunaj, 1. avg. — Albanski emigranti na Dunaju, ki so proti sedanji vladi Ahmeta Zoguja v Albaniji, so poslali protestno pismo ligi narodov radi tega, ker je Zogujeva vlada odstopila majhen kraj Sveti Naum blizu Ohridskega jezera Jugoslaviji. Protestno pismo sta podpisala Hasan Pristina, bivši albanski minister, in Anastas Pandeli, bivši vodja albanske federacije v Ameriki.

INDUSTRIJSKA VOJNA V ANGLIJI ODGOĐENA

Lastniki premogovnikov so se podali zadnji dan in sprejeli mirovne pogoje vlade. Na tisoče rudarjev je že zastavkalo, ko so prejeli vest, da se delo nadaljuje.

London, 1. avg. — Stavka rudarjev in konsekvantna industrijska vojna na Angleškem je bila odvrnjena zadnje uro. Lastniki premogovnikov so se podali in sprejeli mirovni načrt ministrskega predsednika Baldwina. Načrt se glasi, da lastniki rogov umaknejo njihove sklepe glede znižanja mezde in podaljšanja delavnika do 15. avgusta, nakar se v tem času vodi preiskava in izdela načrt začasnega državnega financiranja premogovne industrije.

Vlada je pripravljena financirati premogovna podjetja do prihodnje spomladi v svrhu, da lastniki lahko plačujejo rudarjem staro mezdo in obdržijo svoj dobiček. V ta namen bo morala država potrošiti najmanj sto milijonov dolarjev. Sedanja torijska vlada sovraži ta korak, ali druge poti ni bilo. Baldwin je pozneje dejal v parlamentu, ko je naznanil, da je kriza začasno končana, da vlada ne miali dajati lastnikom rogov podpore, temveč posojila pod zelo ugodnimi pogoji.

Kriza je bila odvrnjena v momentu, ko so voditelji rudarjev že mislili, da ni več izhoda. Vsi načrti za stavko so že bili izvršeni. Na tisoče rudarjev na Škotskem je bilo že zastavkalo opoldne. Štiri ure pozneje je pa prišla brzojavka iz glavnega stana rudarske organizacije: "Lastniki, ki so se podali, nadaljujte delo."

Nekaj minut pozneje je poseben odbor transportnih delavcev obvestil vse krajevne unije, da stavke ne bo in premog se bo razvažal kot po navadi.

Delavski poslanec A. A. Purcell je istočasno v zbornici ljuto žigosal kapitalistični red na Angleškem. Rekel je, da je vsa Velika Britanija ena sama suženjska plantaža, na kateri se delodajalci mastijo z dobički in se ne brigajo, kako živi milijone delavcev.

STARA LADIJA IZKOPANA V NEW YORKU.

New York, N. Y. — Na mestu, kjer kopljejo temelj nove mornarske cerkve so našli staro holandsko ladjo, ki je bila zbita skupaj z lesenimi cveki. Ladja je dolga 40 čevljev in zgrajena iz hrastovega lesa. Ladja je seveda skozinaskoz gnila. Na nji so našli steklenice žganja, top z žrelom, ki je podobno zvonu, posodo za olive. Na listem železu je letnica 1761. Pred to ladjo so našli ostanke neke druge ladje, na kateri je bila letica 1757.

Ko so pričeli delati, niso vedeli, da je stari newyorški pristan segal tako daleč.

Angleško-francoska pogajanja glede dolgov na mrtvi točki.

Pariz, 1. avg. — Pogajanja v Londonu glede poravnave francoskega vojnega dolga Angliji so v nevarnosti razbitja. Francoska komisija, ki se je pogajala, se je danes vrnila v Pariz. Francozi pravijo, da ne morejo plačevati več kot šest milijonov sterlingov funtov letnega obroka, toda Angliji zahtevajo najmanj 17 milijonov funtov. — Pogajanja s sovjetsko Rusijo glede carističnih dolgov Franciji, ki trajajo že tri mesece, grodo bolj uspešno izpod rok. Sovjetska vlada je pripravljena začeti plačevanje obresti malim upnikom, ki imajo ruske bonde.

Agitirajte za "Prosveto"!

Nov poraz delavcev na Angleškem

Zbornica je znižala podporo brezposelnim delavcem.

London, 1. avg. — Buržoazni angleški parlament je večeraj priložil nov udarec delavskemu razredu. Vladna predloga o državnem zavarovanju brezposelnih delavcev je bila sprejeta z 265 proti 98 glasovom. Delavska stranka je ljuto pobijala predlogo, toda konservativno-liberalna večina je porazila laborite. Predloga je znižala državno podporo brezposelnim delavcem in okrog 70,000 delavcev je zdaj sploh oropanih vsake podpore.

Z maroško fronto

Rifijanci so razstrelili forto in pogнали Francoze v zrak.

Fez, francoski Maroko, 1. avg. — Francoska utrjena postojanka Ain Bou Alasa, katero so Rifijanci oblegali več tednov, je bila v četrtek ponoči razstreljena in vsi francoski branitelji so izgubili življenje. Večeraj je francosko letalo krožilo nad trdnjavo, toda letalec je videl le veliko jama in nič živoga. Rifijanci so izkopali tunel pod trdnjavo in jo vrgli v zrak z dinamitom.

Pariz, 1. avg. — Veliko špansko municijsko skladišče La Rache je bilo večeraj uničeno z eksplozijo. Razstrelba je še misterij. Domneva se, da so čin izvršili maroški agentje.

KAJ VSE DENAR STORI!

Stara mati je mahnila s stolom po šerifovih deputirjih.

Los Angeles, Cal. — Tri leta stari Thomas Dudley Arkle je dedič dve sto tisoč dolarjev. Ta deček je živel pri stari materi, odkar mu je umrla še njegova mati in je postal sirota. Ampak pojavili so se drugi interesi, ki bi radi bogatega dediča dobili v svojo okrbno. Vložili so tožbo in šerifovi deputirji so bili poslani k stari materi mrs. Maggie Belle Drake, da ji vzamejo vnuka. Stara mati je pa pograbila stol v kuhinji in udarila po deputirjih.

Stara mati je nato najela advokata, da dobi vnuka po znani proceduri "habeas corpus". Sodnik Hartley Shaw je odklonil, toda dovolil je, da se vnuk lahko vrne k stari materi, ako ga bo spremljal šerifova pooblaščenka.

NOVA MORILNA IZNAJDBA.

Nosila bo ime "vlozena strela".

San Francisco, Cal. — Dr. Edwin R. Scott poroča, da je iznašel nov morilni stroj, ki ga imenuje "vlozena strela". On trdi, da bo njegova iznajdba izpreminila vojskovanje in proslil bo mornarico, da jo preizkusi v mesecu septembru.

Profesor pravi, da njegov stroj uniči vse življenje v vodi, zraku in na zemlji v dvajsetmiljskem okrožju. Uničeni bodo vsi radijski aparati in največje bojne ladje na daljavo desetih milj. Doli bodo zbita vsa letala ne glede na višino, ki jo lahko doseže letalo. Uničene bodo trdnjave na veliko razdaljo.

MacMILLAN ZAPRT V LEDU.

Washington, D. C. — MacMillanova arktična ekspedicija je obšla v ledu v Melville rtu. MacMillan je poslal radio depešo, v kateri pravi, da sta njegovi dve ladji v nevarnosti, da ju zdrobe ledena ploča, ki neprenehoma butajo ob isti.

VREME.

Chicago in okolica. — V torek jasno in toplejšje. Temperatura zadnjih 24 ur: najvišja 71, najnižja 62. Sonce izide ob 5:46, zaide ob 8:06.

Naročnina: Zvezdarske drške (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago in Cicero \$6.50 na leto, \$3.25 na pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inloženstvo \$2.00.

Naslov na vas, kar ima stik s Natom:

"PROSVETA"

2557-58 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER of THE FEDERATED PRESS"

128

Datum v oglepanja n. pr. (July 31-25) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Prosimo, da pravočasno, da se vam ne ustavi list.

PREMOGOVNIŠKI PODJETNIKI ZAVLAČUJEJO POGAJANJA.

Prav lahko se dogodi, da zastavkajo koncem avgusta rudarji na antracitem polju. Premogovniški podjetniki zavlačujejo pogajanja. Prav gotovo se za tem zavlačevanjem skrivajo nameni podjetnikov. In zakaj?

Rudarji na antracitem polju ne delajo skozi celo leto. Statistični izkazi govore, da delajo okrog 272 dni ali devet mesecev v letu. Ko pride jesen, je premog pripravljen, ki ima za jesenske potrebe oditi na trg. Podjetnikom je vseeno, ako so rudniki v septembru in novembru zaprti, saj lahko vsled stavke podražijo premog. Ako so rudniki zaprti, lahko izjavijo, da so premog podražili, ker primanjkuje na trgu. Ko je cena navita, ne gre več doli. To je že stara poteza premogovniških podjetnikov.

Ako bi bili tukaj izgledi na velika naročila trdega premoga v septembru, ki podjetniki prav zanesljivo hiteli s pogajanjem. Velika naročila obetajo tudi velik dobiček. Če pa ni velikih naročil, ni velikega dobička. Torej si je treba pomagati na drug način do dobička. In to se izvrši, da se ustvari saj v besedah pomanjkanje premoga na trgu.

Ocenitev o zalogah premoga na trgu prihaja iz kapitalističnih virov. Zato bodo vesti o zalogah premoga na trgu tako pobarvane, da ne bodo škodovala premogovniškim podjetnikom. To je razumljivo.

Zadnjikrat so rudarji na antracitem polju stavkali v letu 1923. Neodvisne kompanije so prodajale tono premoga po \$7.80 pri rudniku, velike železniške družbe pa po \$6.75. Prišla je stavka. Rudarjem so malo povišali mezdo, premog so pa hitro podražili. Neodvisne družbe so ga podražile za petnajst centov, velike železniške družbe pa kar za dva in devetdeset centov pri toni, tako da je tona premoga pri rudniku stala \$7.66.

Podjetniki bi bili prav lahko prodajali premog po stari ceni in bi imeli še čeden dobiček. A mi živimo v kapitalističnem gospodarskem sistemu. Zato pa ni nobene sile, ki bila lahko primorala podjetnike prodajati premog po stari ceni. In tako so imele neodvisne družbe pri toni premoga \$1.42 kosmatega dobička, železniške družbe pa \$1.94.

In ta igra se lahko zopet ponovi.

Zvedenci, ki nikdar ne škodijo s svojimi izjavami podjetništvu, ako niso direktno najeti od delavstva, prihajajo tudi letos s staro že obrabljeno frazo: "Ako pride do stavke bodo trpeli podjetniki in rudarji, javnost si bo pa pomagala z nadomestili."

Ce pride do stavke, bodo v resnici trpeli rudarji in javnost, pravzaprav siromašni sloji. Podjetniki ne bodo imeli od stavke prav nobene škode. Navili bodo cene naveden in pri tem napravili še lep dobiček. Tako se je zgodilo po zadnji stavki, zakaj bi se ne izvršilo tako po letošnji?

Za rudarje ni stavka veselica. Zanje pomeni stavka trpljenje. Za njih družine tudi. Zato pa bodo rudarji zastavkali, če jih do tega prisilijo podjetniki. Zaslutek rudarjev ni tako velik, da bi ob času stavke mirno in brez skrbi sedeli doma. Njih zaslutek gre za življenske potrebe, ker ne odgovarja draginji, ki tare ameriško ljudstvo že od svetovne vojne.

Za siromašne delavce pomeni stavka tudi trpljenje. Trgovci bodo navili cene premoga in delavci bodo morali plačati te cene, ako bodo hoteli imeti premog. Siromašni delavci ne more izdati kar tjevidan od trideset do štiri-deset dolarjev za peč na olje. On težko pogreši vsak cent. Z bogatini je seveda drugače. Oni prav lahko pogreše denar, ki bi ga izdali za peč, ki se kurijo z oljem. Oni si lahko nabavijo tudi električne peč.

Podjetniki zavlačujejo pogajanja in vedo zakaj. O tem ni dvoma, čeprav "zvedenci" govore, da bodo trpeli tudi podjetniki, če zastavkajo rudarji na antracitem polju.

Tak je zdaj položaj in izpremenile ga ne bodo tudi močne barve v kapitalističnem časopisju, dokler premogovniški podjetniki ne pokažejo volje do pogajanja.

JAVNA GOVORILNICA

Glasovi Hanov S. N. P. J. in čita-
teljev Prosveta.

Horsing, Pa. — Bilo je leta 1908, ko sem se podal iz te države na obisk in stopil v Slovenijo dne 24. maja. Nekaj dni po tistem je bila klicana moja mati v župnišče. Častiti je hotel vedeti, če sem opravil velikončno spoved v Ameriki ali ne ter če sem, naj izročim "kvitengo" od grehov njemu. Vrnivši se iz župnije me je mati kar najbolj prijazno odgovorila ter mi razložila, kaj je rekel gospod, ako imam že spovedni listek. Pojasnil sem, da ga nimam in da pri spovedi nisem bil med vsem svojim bivanjem v Ameriki.

"Zakaj nisi bil?" me je osuplo prekinila mati.

"Zato ker ne verjamem v spoved, ker to ni drugega kot obrekovanje samega sebe."

"Jezš, ali se ne bojiš boga?" me prekinje.

"Seveda ne, mati. Saj se tudi on mene ne boji," sem ji zagotavljal. Ona pa je jokala. Tarnala je in si toliko gnala k srcu, da je zbolela. Ustredi sem hotel materi in šel sem k spovedi v No-vo mesto, ne z mislijo, da se bom zopet dal ukleniti v obroč verakih dogem ali celo fanatizma, ampak šel sem iz ljubezni do matere.

Plazil sem se za zidom novo-meskega kaplita in prišel končno do božjega namestnika. Tam me je silno resno premeril s pogledi. Rekel je očetovalsko: "Odkod prihajate, moj sin?" Pojasnil sem mu, da iz Bele cerkve na Dolenjskem.

"S kakim namenom ste prišli dve do tri ure hoda, ali vas je tirala kaka posebna sila?" Povedal sem, da domači župnik zahteva "rdeči ceglec", da sem opravil velikončno spoved, katerega pa nimam, ker spovedi nisem opravil. Zato sem prišel, če bi mi ga hotel ta dati.

"Kdaj ste bili zadnjič pri spovedi?" me je trdo prijel.

"Pred štirimi leti."

"Kje ste bili, da niste hodili k spovedi?"

"V Ameriki."

"Ni čudno! V tisti brezverski deželji, kjer se je pokvarilo še toliko našega ljudstva. Kaj je bil vzrok, da ste pozabili svoje dolžnosti? Pa še tako mlad! Koliko ste stari?"

Povedal sem, da mi je dvaindvajset let, poleg pa pristavil, da veliko tako ne verjamem, ker se mi zdi kot nekako obrekovanje samega sebe.

"Kaj, kaj?" me je prekinil. "Ali ste brali kake časopise v Ameriki? Ali so bili isti bogu priljubljeni ali brezverski?"

Zaupal sem mu, da so bili listi gotovo bogu priljubljeni, namreč "Glas Svobode", "Glas Naroda" in "Proletarec". Pa sem povedal, da sem zraven tudi redno čital "Amerikanskega Slovenca" ter druge, če mi je prišlo.

"Kako še menite, da so bili ti listi bogu dopadljivi? "Glas Svobode" je najgrbi brezverski list. Izdaja ga brezverec, ki je podoben antikristu, kateri bo denar sejal in izvajal krščansko ljudstvo v propast. Oni listi tudi odganja krščanske ljudi od vere ter jih prodaja naravnost hudiču." Rekel je, da je tudi meni hudica dal oklep okoli vratu in zato da sem izgubil voljo do spovedi. Ravnotako se je izrazil o "Proletarcu", da tudi ta odvaja ljudi od prave vere in hujša delavstvo na upor proti delodajalcem, proti tistim, ki nam dajejo vsakdanji kruh. Povedal je, da so to socialisti, oni rdeči kakor je rdeč pekleniki ogenj, ki jih bo objel nekega dne. Nazadnje je omenil še "Glas Naroda", katerega je tudi obsodil in ga pričel primerjati prvim.

Ugovarjal sem, da je "Glas Naroda" kot strogo katoliški list, ker v takem duhu tudi piše in ne zabavlja čez duhovščino. Priznal mi je končno, da je "Glas Naroda" res katoliški, samo da njegov urednik včasih zavzame malo drugo stališče, se spozabi in začne zabavljati čez duhovniški stan, radi česar so duhovni začeli nanj sumljivo gledati.

Vprašal me je, če nameravam še iti v Ameriko. Ko sem pritrdil, mi je pa naredil prefrigano pridigo, tako da je bil se ravnal po nji, bi se danes verjel, da i-gračice nosi sveti Miklavž. Strogo mi je zabijal, da se nimam več dotikati brezverskih listov

in naj si za stalno naročim "Amerikanskega Slovenca". Tega naj pazno čitam, ker edino na ta način bom začel ljubiti boga. Če ne bom upošteval njegovih opominov in ne pustil brezverskih listov, da se bo bog tako raztogotil, da bo poslal kazen božjo name.

Se sem se ojunčil in ugovarjal, kako da bi bil bog takoj hud na brezverske "cajtenge", saj vendar papir je papir eden kot drugi. Postal je še bolj ognjevit in povedal, da je brezverski papir uničujoča hrana za mojo dušo in duše vseh vernikov. Že kar naveličal sem se ga bil poslušati, zato sem končno obljubil, da bom bral samo bogu naklonjene cajtenge in ne bom več bral "fr-damašnih", kakor je vedno imel besedo na ustih. S tem sem ga pa tako razveselil, da mi je takoj dal rdečo "kvitengo".

Rdeči listek je mati nesla župniku v Beli cerkvi. Bil je to mož usmiljenega, blagega in rado-darnega arca. Župnikoval je sedem let, pa če bi bil tam še sedem let, bi bila vasa belocerkuška fara prodana na javni družbi. Vendar je farane prej arečala pamet, da so žreca iztirali.

Vrnil sem se v brezversko deželo že istega leta dne 15. avgusta. Od takrat berem cajtenge, na katere je "buh najbel jezen". Prosveto redno berem že nad deset let in sem tudi član S. N. P. J. Bog je nadme tudi menda poslal tisto "štrafengo" kot je grozil novomeški duhovnik, ko hodim vsaki dan na delo, pa ne zaslužim toliko, da bi se pošteno preživljal z družino. Fina nas je potipal za goltnec ravno tu po premogovem okolju, in baje ravno vsled tega, ker ne verjamemo v kazni božje, kar hoče duhovščina zabiti v našo glavo. In pa "cajteng" tudi ne beremo pravih. Kaj bosta Prokleta in Glas Smrdobe, kot pravijo leposlovnji francijanci. Enakopravnost v Clevelandu naj se gre solit. Klevelandška Amerika pa Ramuševa Urška, kakor nazivajo Edinost, to sta lista za tr-pina, če hoče, da se po smrti ne bo pekel na ražnju.

Čital sem neke "učenosti" duhovna z zapada, ki opisuje, kakšna so nebesa. Pravi, da so nebesa "neakonačna graciozna planj-ava, na kateri se nahajajo majli grički, izpod katerih izvirajo studenčki z nepopisno biserno čisto vodo. Tam tudi rastejo svete jablane, na katerih je vse polno zlata. Duše se sprehajajo roka v roki po neskončni planjavi in se veselijo kot se zveličana duša veseli v nebeškem raju." Človek zdrave pameti prasne v smeh, ko čita kaj takega. Čital dalje. V istih kolonah sem našel na "koritarje na Lawndale". Pogrnul sem, da imajo spet v grifu naše napredne voditelje pri S. N. P. J., katerim se prizadevajo na vse kriplje, da bi škodovali.

Motijo se. Clanstvo S. N. P. J. vidi na Dvaindvajseto cesto ter ve, kam pes tace moli. Gledam zopet dalje in berem: "Pod prste jim glejte! Clanstvo S. N. P. J. ti šoferji vozijo v propast. Skrajni čas je, da se nedolžno in nezavedno clanstvo S. N. P. J. zbudi in pometa s takimi šoferji, dokler je čas, potem pa poveri krmilo jednote dobroizkušenim šoferjem."

Podprem si glavo z dlanjo in mislim in mislim, kako je mogoče, da imamo pri S. N. P. J. uradnike, ki ne šofirajo v pravo smer. Saj se vendar drže strogo pravil, ki jih je izdelala konvencija od pravilno izvoljenih delegatov.

Kje imate pri Edinosti dokaz, da se jednotino vozilo vozi v propast? Zakaj samo očitate, nikdar pa ne poveste dejstev. In kje je tista strma cesta, da bi zdrknilo po nji vozilo S. N. P. J.? Mislim, da boste na to samo molčali in se izvijali.

Radi zahrbtnega obrekovanja naših voditeljev pri S. N. P. J. pa ni res drugega kakor da nazadnje silno jezi, ko vidijo, kako lepo uspeva jednota z več kot 50.000 člani, h kateri se je pridružilo tudi veliko njih nekdanih pristavev. Izneverili so se zveličavni sekci in se trdno drže S. N. P. J., poleg pa še pomagajo podirati vse, kar je nazadnjaškega in napredku naprotnega.

Nasprotniki hudo spletarijo, kako bi načrtovali članstvo S. N. P. J., da bi dalo nezaupečno sedanjim glavnim odbornikom. Člani to vemo ter smatramo za nekako mrzlico, od katere pa bodo nazadnjaki ozdravili, ko

drugače ne bo kazalo. Spornali bodo nazadnje, da je vse prizadevanje zaman, da bi se nazadnjaška struja polastila krmila S. N. P. J. in peljala nas 50.000 članov naravnost v spovednico. Zapomnijo pa naj si, da S. N. P. J. da svobodo svojim članom. Njen član lahko tudi splešni v cerkvi, ne bo ugovora in tako tudi lahko nikoli ne gre v cerkev ter se drži v drugo smer, ko gre mimo cerkve, kakor to jaz napravim. S. N. P. J. nam garantira versko svobodo kakor vsako drugo, zato jo ljubimo in visoko cenimo.

Uradniki pri S. N. P. J. pa stojte na straži trdno, da se ne bo zgodilo, da bi nas preslal kak vrag in nam vzela še to svobodo, ki nam jo garantira S. N. P. J. Delegacija na konvenciji naj bo previdna, da se bo znala postaviti v bran, če bi prišli nazadnjaki s kakimi predlogi za stopanje nazaj.

Pozdrav članstvu S. N. P. J. — Marko Červan.

SLIKE IZ NASELDIN

Bellaire, Ohio. — Sirom Združenih držav dopisovalci poročajo o slabih delavskih razmerah. Jaz tudi nimam dobrega poročati iz razloga ne, ker nam je Rail River Co. zaprla že prvega aprila štiri rove, namreč št. 1, 3, 4 in 6. Tako je naš petnajst sto rudarjev ob zaslutek. Zda iščemo delo na vseh straneh, naj bo tako ali drugače, tudi rudar se ga mora z veseljem lotiti, če ga dobi, pa naj bo plača še tako nizka. Delavec urno vihti krmup ali lopato, samo da zasluži in si lahko potolaži želodec. Neunijskemu bossu je vsakdo dobrodošel, posebno če je stavka, naj bo v premogovem rudniku ali v tovarni. Vse drugače pa je pri nas po tovarnah, ko ni stavke: Od deset do sto pridnih rok čaka pred uradom za delo, nabirat pride boss in pri izbiranju pokaže s prstom: "Hej, ti tam, veliki!" Tako se vrši izbiranje po moči in za druge delavce je končan vsaj za tisti dan. Marsikdo godrnja in preklinja ošabnost bossa ter kapitalistični sistem sploh, ne vpraša pa samega sebe pri izbiranju zastopnikov v posvetovalne urade, kateri bi bili boljši za delavce. Večini delavcev so najboljši demokrati ali republikanci. Če delavcu govoriš, naj glasuje za tistega, ki je na socialistični ali vsaj progresivni glasovnici, pa te zavrne, da on ni rdeč ali bolševik.

Delavci, tu se križajo naši računi. Dokler bo med nami tako mišljenje, toliko časa se bo tako godilo.

Lansko leto sem opazoval propagando za predsedniške volitve. Veliko je bilo navdušenja za La Folletta, zmagal pa je samo v prvi wardi, tam, kjer glasuje italijanska večina in je vmes nekaj Jugoslovancev. Kje ste bili takrat tisti, ki ste najbolj kritizirali proti današnjemu sistemu? Zakaj ste vrgli proč orožje, ki ste ga imeli v rokah v obliki glasovnice? Izbirali ste kakor delodajalec izbira med vami?

Večina delavcev se je veselila lepodonečih obljub, sladkih pravljic o prosperiteti, kakršna je sedaj, samo razumela ni, da so to samo obljube za prihodnja štiri leta.

Opozorim rojake, da ne hodi-jo sem iskat dela, ker nas je preveč, ki ga iščemo. V tovarnah plačujejo navadne delavce od 30 do 60 centov na uro, torej štiri dolarje je najboljša plača za najbolj velikega delavca. V premogovem rudniku pa najmanjši zasluži štiri dolarje na osem ur in takorekro nič ne dela, ako ne odpira vrata. Tako je razlika med tovarno in rudnikom. V slednjem je kajpada unija, v tovarni je ni.

Delavci, ne preostaja nam drugega kakor da se organiziramo politično in strokovno, ter volimo delavske kandidate v vse postavodaje. Z njimi bomo izboljšali današnji dobičarski sistem, tako da bo ravno narobe kakor je danes. Dokler ne storimo tega, je vse tarnanje in kritiziranje zaman, ker vse zadene le gluh ušesa.

Rojakom naznanjam, da sem pri našem društvu št. 258 S. N. P. J. prevzel zastopstvo za dnevnik Prosveto in druge stvari, ki spadajo k listu, za kar sem bil izvoljen. Zato bom obiskal rojake tu in v okolici. Prosveta je najbolj poučljiv list izmed vseh slovenskih v Združenih državah.

ZARKOMET

Trunkoizem.

V čudnih sferah se klati J. Trunk, ki jezdi oslička po "sanem polju" in "pobja" se liste, komuniste, agnostike, ateiste, Bryane, Briabane, kranjske Janeze in — samega sebe. Nično, sebe pobja najbolj. Danes trdi, jutri pobja, in jutri pobja, to čezjutri zavije zopet trdi. Eno mu moram poznati: v zofistiki (zavijanju) prekaša vse zofiste.

Njemu je lahko vse pozitivno ojemeno negativno. Je in ni vseh koncih ima luknje, v kar se je lahko hkratu stokrat o-je. Čudovito! Pri tem pa ne nehoma bobna na boben velike pameti: G. Trunk, če vsilite, da imate vi vso pamet sveta v zakupu in da je vsak ki se z vami ne strinja, brez meji, potem je res škoda, da tite čas in papir radi norcem, nikar spet ne zavijate, da me gujem pred vami. Prav nič ne celo tako sem predzren, da silim, da vi nimate monopola pameti. Se je precej neodgovorne pameti, ki se vam ne poda! Rame? Nikar ne mislite, da boste potolkli, če govorite o "njah v glavi", "praznih glav", "zmešanih možganjih" itd. To otročarije, ki se slabo pristane inteligentom kot hočete biti. Najbrž se tudi motite, če mis- te, da vsi vaši čitatelji odobro- vo vašo municijo, s katere da te luknje v zraku. Le naprej!

Najslabše pokop pride. Listi poročajo, da je bil B. an aijajno pokopan. Se bolj a- jen bo pokop Bryanovih m- ki pride prejaljalec.

Kje je črna lista?

Delavci, ki se pripravljajo štrajk, ne smejo pozabiti, kdo bil z njimi in kdo proti njim zadnji stavki.

Adam, Abraham, Mojzes.

G. Trunk je jezen, ker sem vrnil mafšen dolg z njegove lastnim poprom. Pisal je, da čialisti zajemljemo iz čifutak- virov. Moj odgovor je bil, da Trunkova verska filozofija je jeta iz čifutakih virov. Moje je bil čifut; evangelisti so Jude. Če to ni res, kdo je to bil Mojzes? Kdo je bil Abrah- kdo Adam? Ali so bili Slove- Najbrž, ako niso bili Judje, dam je mogoče bil koroški veneč!

Ako Trunk kaj drži do teh- tih imen, bi se moral čutiti čaščeneja. Za katoliške Slo- ce bi morala biti velika čast, bi danes prišel veliki učenjak dokazal, da je bil prvi človek veneč in da se je Bog raz- Slovence, samo Slovence. Judom! Trunk je pa hud. Smatra, da je to "blatenje in amehovanje vsega slovenskega naroda", "pijvanje v last- naklode" in "branje matere, nas je rodile"! Vsi člani S. P. J. so poklicani, da kaznu- to strašno žaljenje Slovencev.

Ubogi Trunk! Čemu to razburjanje? Biblija jasno v- vi, kdo je bil Mojzes. Čifutaki pove. Morda se otrsam "str- nove greha", če zapišem, da bil Mojzes, da je bil Abraham cigan. Gosh! — zda sem pa gane razžalil —

Od g. Trunka sem šele izve- da so častitljiva svetopisem- imena Adam, Abraham in Mo- zes — pevke. Jutri bo Tr- seveda pisal drugače.

Prohibicija kuha.

Poročilo se glasi, da ima A- rika danes več šganjepiver- pred prohibicijo. To je narav- Prepovedje jesti meso — in getarijanci bodo prvi "bude- li" bešfeatek. Prepovedje to- — in tudi stare mamice bodo čele kaditi.

Siba je zadela!

Trunk pravi, da Siba iz B- ja, Minn., ki je v Zarkometu pel nekaj ostrih o njegove (Trunkovem) "trunku", sedi uredništvu Prosvete. Trunku pravim toliko, da original list uredništvu Prosvete. Imate kaj bunka v trunku, g. Trunk. K. T. B.

Prosveta je meni odprla oči- tako bo poučila tudi druge, ki ri je bodo pazno in s pravi- kom čitali.

Fozdravljam čitatelje tega- sta. — Abis Puffuff, R. F. 1, Box 35, Bellaire, O.

Slovenstvo na Jadranski Zalji — srečanje

POSUŠALCI SO POLOŽILI ZANI POŠTOVSTVO.

Kritika je zadelo prohibicijo in
nekateri sodniki.

Chicago, Ill. — Patnajst sto
poslušalcev se je zbralo okoli
govornika, ki je govoril na vo-
galu Tri in petdesete ceste in
Harperjeve avenije v Hyde Par-
ku. Govornik je bil Joseph Mil-
ler, ki je odkril, da prohibicija
je in municijalnega sodišča. Iz-
rečena so bila imena in posu-
šalci so ploskali in odobraval-
i, dokler nista pristopila dva poli-
cista in potegnili Millerja dol-
je z zaboja. Okoli pet sto posu-
šalcev je sledilo govorniku na
policijsko postajo in nabralo
med seboj pet in dvajset dolar-
jev za poročilo.

Miller je pričel svoj govor, da
je član dobro znanega Bugovega
kluba v Washingtonu Parku in
da je član progresivne stranke.

"Nekaj imam povedati glede
sodnikov," je rekel Miller. "So-
dugi, kaj pa vi menite o tem? Tu
je sodnik, ki sedi na sodnijs-
kem stolu, da sodi vas in mene.
In če imate s sabo eno pinto
žganja in mu s glavo namigne-
te, da gre v svojo pisarno, bo
pretrgal obravnavo, stopil bo
zadej in pil."

Applavz je bil silen in pridruži-
lo se je zopet kakšnih sto posu-
šalcev, ki so šli mimo. "Nekdo je
porval policijsko čes, da je promet
ustavljen."

Policijski lajtnant Paul Duffy
se je obrnil proti policajema
Jerry Griffinu in Al McCabeju,
in rekel:

"Nekaj član Bugovega kluba
kuha neke krste tako tam na vo-
galu. Poljdita in pogledajte, ako
ima dovoljenje."

Šla sta in nekaj časa poslušala.

"Tu je neki drugi sodnik, ki
noče kaznovati nobene perodne
ženske z denarno globo, ki jo
privedejo predenj," je rekel Mil-
ler in nadaljeval: "Če pa izreče
globo, ga pokličejo političarji in
on vrne denarno globo. Zdej pa
pogledajte izvajalec prohibicije.
Kaj pa delate? Prišli so osem
tisoč novih sinagog (židovskih
tempeljev) v Chicago, da so
lahko nastavili vnašne sode v
vladnih skladnicah."

Predenj je stopil policaj Grif-
fin.

"Ali imate dovoljenje?" je
vprašal policaj.

"Seveda," je odgovoril Miller.

"Tu je še neki drugi sodnik, ki
je slab, kot oni drugi —"

"Pokažite dovoljenje," je re-
kel policaj.

"Je doma," je dejal Miller.

"Kaj naj se —"

Pri teh besedah sta ga poli-
cista potegnili dol z zaboja, ki
je služil za govorniški oder. Ko
sta policista, Miller in poslušal-
ci, ki so kričali, življali, prijav-
kali in se posmehovali, mljavi na
policijsko postajo, je imel poli-
cijski lajtnant Duffy rešiti to
vprašanje.

Pozval je policijskega kapita-
na William Rusalla, ki mu je
svetoval, da naj reši vprašanje
na diplomatičen način. Tako je
lajtnant Duffy zanesel v knjigo,
da se je Miller obnašal nespo-
dobno. Določil je poročilo na
polovico navadne vplate. Nato
je stopil pred poslušalce, in re-
kel, da bo vprašanje rešeno pred
sodnikom McCarthyjem, ki ga
Miller ni imenoval v toku svoje-
ga govora. Vzelo je manj kot
deset minut in poslušalci so na-
brali med seboj potrebnih pet
in dvajset dolarjev za poročilo.

DELAJSKE NOVICE.

Zaposlenost je padla v juniju.

Washington. — Delavski de-
partment poroča, da je bila indu-
strijska zaposlenost v Združe-
nih državah v juniju za 1.1%
manjša kakor v maju. Zaslужba
v splošnem je padel za tri od-
stotke. Zaposlenost je najbolj
padla v avtomobilski, obutveni,
tekstilni in jeklarski industriji
na vzhodni strani Missisippija.
Zapadne in severozapadne dr-
tave beležijo napredek v zapo-
slenosti in zaslužku.

Sneg na mehiki meji!

El Paso, Tex. Zadnji terek je
bilo tukaj 100 stopinj vročine, v
petek je pa šest ur padal sneg,
ki pa se je sproti stalil. Ljudje
so počakali vrhunske suknje.

Vprašanja in odgovori glede naturalizacije

(Tretja serija—II.)

VPRASANJE: Moj prijimek
vsebuje dvanajst črk in je tak,
da ga noben Amerikanec ne mo-
re izgovarjati. Ali ga lahko
sprememim, tako da dobim dr-
žavljanstvo? — **ODGOVOR:** Sodnik
ame ob naturalizaciji dovoliti
postavno rabo drugega imena.
Oznacite v prošnji, kako
imate si želite nadeti. Nekateri
tujerodci so si že nadeli ob natu-
ralizaciji celo stara zgodovinska
ameriška imena. Sicer so v ne-
katerih slučajih sodniki ugovar-
jali proti temu, da bi si tujerod-
ec nadel taka imena, ali na-
vadno ni nikakega ugovora pro-
ti ameriškim imenom, ki so obič-
ajna med Amerikanci.

VPRASANJE: Žena in otroci
so v starem kraju. Ali je radi
tega nemogoče, da postanem a-
meriški državljani? — **ODGO-**
VOR: Na to vprašanje ni mo-
goče natančno odgovoriti. Vse
je odvisno od sodnika, da-li hoče
v posameznem slučaju podeliti
državljanstvo brez ozira na to,
kjer se družina nahaja. V pre-
množih slučajih so sodniki od-
bili prošnjo radi odsotnosti dr-
žine, na drugi strani pa je zna-
no, da so mnogi sodniki podelili
državljanstvo, vzlic temu da se
je družina še nahajala v starem
kraju.

VPRASANJE: Prišel sem v
Združene države na nezakonit
način kot mornar in dobil sem
prvi papir. Kasneje sem legalizir-
al svoje bivanje v Združenih
državah. Ali je moj "prvi pa-
pir" veljaven? — **ODGOVOR:**
Ker ste si priskrbel prvi papir
za časa, ko je bilo vaše bivanje
v tej deželi še nezakonito, je mo-
goče, da bo sodišče amiralno, da
vaš "prvi papir" ni veljaven. Vprašajte
naturalizacijskega
examinerja, predno se prigrasite
za nov "prvi papir".

VPRASANJE: Imam "prvi
papir" od l. 1915. Hočem odpo-
toviti v stari kraj. Ali ne bi
mogel dobiti ameriški potni list?
— **ODGOVOR:** Ker je minulo
sedem let, kar je bil izdan vaš
"prvi papir," ni isti več velja-
ven. "Prvi papir" pa sploh ne
vpravičuje do ameriškega potne-
ga lista.

VPRASANJE: Ali more ino-
zemec, ki je bil proglašen za de-
zertarja tekom vojne, prositi za
naturalizacijo in postati ameri-
ški državljani? — **ODGOVOR:** Da,
kajti na podlagi proklamacije
predsednika Coolidgea od 5. mar-
ca 1924 je bila vsem dezertar-
jem podeljena amnestija in po-
milostčenje. Valed tega je bilo
zopet vzpostavljeno njihovo ame-
riško državljanstvo oziroma (v
slučaju inozemcev) njihova pr-
avica, da prosijo za državljan-
stvo.

VPRASANJE: Neka ženska,
rojena v Ameriki, se je pred 22.
septembrom 1922 poročila v ino-
zemstvu s inozemcem. Mora-li
ona, ako hoče zopet postati ame-
riška državljanka, predložiti
spričevalo o prihodu? — **ODGO-**
VOR: Da, taka ženska mora ob
svojem prihodu vzadostiti vsem
prisiljenjskim predpisom, kakor
vsak inozemec. Ako ne more
dokazati, da je prišla v Ameri-
ko postavnim potom, ne more
vložiti prošnje za državljanstvo.

VPRASANJE: Ali mora člo-
vek, ki služi v ameriški vojski
ali mornarici oziroma ki je bil
časno izpuščen iz iste, priskr-
beti si spričevalo o prihodu (cer-
tificate of arrival), da dobi dr-
žavljanstvo? — **ODGOVOR:** Ne,
tak kandidat ne potrebuje tega
spričevala.

VPRASANJE: Ako se oče na-
turalizira, postanejo tudi nje-
govih nedoletni otroci ameriški dr-
žavljeni. Ali postane to tudi ne-
doletna hči, ki se je že poročila?
— **ODGOVOR:** Da; kajti ona kot
nedoletna oseba postane ame-
riška državljanka valed očetovega
državljanstva; na drugi strani
pa poroka nima več nikakega
vppliva na ženino državljanstvo.
Pred takozvanim Cable Act (t.
j. pred 22. junija 1922) je velja-
lo načelo, da se ženino držav-
ljanstvo vedno ravna po moče-
vem. Pred tem dnevom ni oče-
tova naturalizacija imela nika-
kega vpliva na nedoletno poro-
čeno hčer, kajti njeno državljan-
stvo je bilo odvisno od močeva-
ga. Sedaj ni več tako; naj bo
mladoletna hči poročena ali sam-

ka, se njeno državljanstvo ravn-
a po očetovem.

VPRASANJE: Pričakujem,
da bom postal ameriški držav-
ljan tekom enega ali dveh mese-
cev. Ali more moja žena dobiti
svoje državljanske papirje isto-
časno? — **ODGOVOR:** Da, ako
je zaprosila za državljanstvo in
stanuje v Ameriki pet let ter ima
svoj "prvi papir" že dve leti.
Drugeče mora čakati, da posta-
nete vi državljani. Potem ji ni
treba nikakega "prvega papir-
ja" in dokazati mora le enoletno
bivanje v Združenih državah.

VPRASANJE: Kakim pogoj-
em mora torej vzadostiti žena
ameriškega državljanca, ako ho-
če postati državljanka? — **ODGO-**
VOR: Ko vložijo prošnjo za natu-
ralizacijo, mora biti vsaj 21 let
stara. Kakor rečeno, ni treba za
njo prvega papirja in potrebno
je le, da potom priči dokazne
enoletno bivanje v Združenih dr-
žavah. Drugeče velja za njo
isto postopanje kot za moža, ki
se naturalizira. Ako torej vsaj
21 let stara in se že leto dni na-
haja v Ameriki, naj takoj vložil
prošnjo, čim je mož postal dr-
žavljan.

VPRASANJE: Kaj pa je tre-
ba, da žena postane državljanka?
Ali ne zadostuje, da je mož
postel državljani? — **ODGOVOR:**
Ne, to je jako pomotno nasira-
nje, ki utegne imeti usodopolne
posledice. Ako vaša žena ni
ameriška državljanka, ne je da
nima nikakih političnih pravic,
marveč utegnejo nastati okoliš-
ne, ko bo morala nositi posledice
svojege inozemstva. Na primer,
ako postane vdova, ne bi bila v
nekaterih državah upravičena do
takozvanih materinskih pokojnin
(podpore za vzgojo otrok). Ako
bi hotela odpotovati v inozem-
stvo, ne bi mogla dobiti ameri-
škega potnega lista. V mnogih
slučajih ne bi mogla dobiti po-
tnege lista niti od svoje rojstne
države, kajti mnogo držav ne
pripoznavajo več za svoje one že-
nske, ki so se poročile z pripadni-
kom druge države. Ako bi po-
stala umobolna, bi utegnila biti
deportirana. Za slučaj vojne, bi
se utegnlo zgoditi, da jo kot ino-
zemko internirajo. Pa je še
mnogo slučajev, pri katerih bi
se inozemka tena ameriškega
državljanca utegnila najti v
škrpih. Vsaka pametna ino-
zemka naj zato to prav dobro
premislji in naj se ne da zavesti
od lahkomisljenega vzklica: Kaj
pa je treba državljanstva za že-
no, da je le mož državljani! Malo
sitnarije sedaj je boljše kot ve-
liko nesreče kasneje. — F.L.L.S.

Stavka bančnih uradnikov v Pa- rizu.

Pariz, 1. avg. — Stavka banč-
nih uradnikov v Parizu in neka-
terih francoskih mestih se na-
daljuje. Vse vodilne banke so
prizadele. V nekaterih bankah
je 80 odstotkov uslužbencev na
štrajku.

LIVISTNICA UREDNIŠTVA.

Livingston, Ill. — Prosimo, da
dovolite svoj podpis, drugače
dopisa ne moremo priobčiti. —
Pozdravi!

IZ PRIMORJA

Smrtina nesreča pri delu. V
mehanični delavnici Scyabar v
Škedinju se je te dni zgodila ve-
lika nesreča, katere žrtev je po-
stal 19letni mehanik Oliver Sti-
hel. Mehanik je brusil orodje na
električnem brusu. Brusni ka-
men, ki se je zelo naglo vrtil, se
je nenadoma razletel ter priletel
Stihelu s tako silo v čelo, da se
je reves zgrudil krvav in neza-
vesten na tla. Reves je v bolnici
podlegel težki poškodbi.

Smrtina kosa. V Dolini pri Tr-
stu je umrl Josip Pangars, bivši
župan in istrski poslanec.

Strela je ubila posestnika Jo-
sipa Kristančiča v Medani dva
vola in sicer najlepši par. Vred-
na sta bila 7500 lir.

Vasil iz Jugoslavije

V Savi utonil. V bližini mest-
nega kopališča ob Savi pri Za-
grebu je pri kopanju utonil
bančni sluga Zvonko Gabrček.
Zadel je v globok tolmun, iz ka-
terege se ni mogel rešiti, ker je
bil slab plavalč.

Blazna pošilanka. Vdova Ma-
rija Vodovnik je v blaznosti za-
žgala svojo hišo v St. Pavlu pri
Preboldu. Ženo so pripeljali v
blaznico na Studenec.

Vse, kar hočeš

(G. Courteline je eden naj-
boljših modernih francoskih
satirikov.)

"Dober dan, dragi. Morda se
ti zdi, da sem nekoliko vailjiv.
Prišel sem, da te poprosim za
neko uslugo."

"Zakaj vailjiv?"

"I, seveda..."

"Beži, beži! Stara tovariša,
kakor vsa midva?... Saj veš,
kakšen sem jaz: vse, kar hočeš,
pri moji veri!"

"Ti me spraviš v zadrego."

"Ti si neumen!... Vse, kar
hočeš; vendar ti pa povem, če
gre za denar, da ti ne morem
pomagati."

"Bodi brez skrbi."

"Če bi šlo za to, z velikim ve-
seljem; toda glej, plačati sem
moral stanovanje. Torej, kaj ne,
saj razumeš?"

"Seveda, seveda!"

"Načeloma pa, kadar boš ra-
bil denar, se nika ne sramuj.
Samo da ne prideš med termina-
ma, kadar je treba plačati stan-
ovanje, drugače pa — vse, kar
hočeš."

"Hvala, moj..."

"Ni vredno. Kaj si rekel? O,
kaj pa mislim. Pa menda vendar
ne gre za kako žensko?"

"Da in ne." (Se amehlja po-
menljivo.)

"Dobro. Saj vem, kaj bi rad
rekel. Saj se poznamo. Glejte,
glejte, glavni si izgubil? Z žens-
kami na stara leta? In ti si pri-
šel poprosit mene, mene oženje-
nega moža in očeta družine, naj
vtaknem svoj nos notri. To je pa
res prav navadna norost. Zares
se čudim, da si tako malo resen
v svojih letih."

"Prav zares gre za prav resne
stvari, ki bi ti jih rad povedal."

"Beži, beži."

"Nič: beži, beži, kar pravim,
pravim."

"Torej!"

"Je čudna reč, pa ne vem, ka-
ko bi besedo posadil."

"Kar posadi jo. Ali sem ti
morda na poti?"

"Dobro torej. Vidiš, prišel
sem..."

"Popolnoma sem ti na raspo-
lago."

"Prišel sem..."

"Žalostno bi bilo, če bi stari
tovariši ne mogli računati drug
na drugega."

"To je tudi moje mnenje. To-
re, prišel sem te prositi, da bi
mi bil za pričo."

"Za pričo?"

"Da."

"Ali mi dovoliš? Se li spomi-
njam na dvoboj Ciboulot?"

"Nikakor ne."

"Jaz pa se spominjam, jaz.
Pri Ciboulotovem dvoboju so u-
jele priče po štiri mesece ječe."

"Kam pa misliš?"

"Kam mislim? Mislim, da mi
nikakor ni za to, da bi mene kaj
takega doletelo. Dragi moj, jaz
si domišljujem, in mislim, da u-
pravičeno, da sem kar najbolj
uslužen in vljuden, toda da bi se
dal zapreti v ječo, ki sem ože-
njen in oče otrok, za stvari, ki
se me prav nič ne tičejo, to je
druga stvar. S kom se pa biješ
pravzaprav?"

"S kom se bijem?"

"Da, s kom se biješ?"

"Jaz se ne bijem, temveč se
ženim."

"O, bravo, potem sem pa slabo
razumel. Za pričo pri poroki naj
bom, kaj ne?"

"I, kako pa!"

"To je seveda druga stvar."

"Ali sprejmeš?"

"Ne, stari prijatelj. Vse, kar
hočeš, tega pa ne. Tu gre za del
odgovornosti, ki je prav gotovo
ne morem prevzeti."

"Ni prav nobene odgovorno-
sti..."

"Seveda je! Zakaj čez šest me-
secev mi boš prišel pripovedovat,
da si nesrečen, kakor da bi mi
hotel kaj očitati. Lepa hvala."

"Kako... nesrečen?"

"Kako pa. Jaz ne odgovarjam
za nič, kako ti bo, ampak zapom-
ni si, da se nazadnje prav nič ne
ve, kaj komu ženitev prinese.
Posebno še, če ima kdo tako gla-
vo, kako jo imaš ti. Sicer pa:
vse, kar hočeš."

Podporne Jedinice
Chicago, Ill. — Junij 1923.

IZVIRVALNI ODBOR:
UPRAVNI ODBOR:
Predsednik Vincent Cankar; podpredsednik Andrew Vidich, R. F. D. 7,
Box 100, Johnstown, Pa.; gl. tajnik Matthew Turki; tajnik bolniškega oddelka
Blas Novak; gl. blagajnik John Vogrich; urednik glasila Jole Zavertnik,
specialist glasila Fina Gadin.

POROTNI ODBOR:
Martin Zelenikar, predsednik, Box 276, Harborton, Ohio; Frances A.
Tauscher, 2827 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.; John Križmančič, 13111 Ne-
lington Ave., West Park, Ohio; Mary Udovich, 2623 S. Ridgeway Ave., Chi-
cago, Ill.; John Turčelj, Box 22, Strabane, Pa.

BOLNIŠKI ODBOR:
OSREDNJE OKROŽJE: Blas Novak, predsednik, 2657-59 S. Lawndale Ave.,
Chicago, Ill.

VEHODNO OKROŽJE: Jacob Ambrosi, Box 286, Mead Run, Pa.
Joseph Zorko, RFD, 2, Box 114, West Newton, Pa.

ZAPADNO OKROŽJE: Anton Šolar, Box 104, Gross Kana, za Jegerapod,
Frank Klun, Box 399, Chabola, Minn., za sav. zap.
John Golob, Box 144, Rock Springs, Wyo.

Nadzorni odbor:
Paul Berger, predsednik, 2633 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.; Richard
J. Zavertnik, R. No. 1, Hinndale, Ill.; Frank Zajc, 3439 W. 26th St., Chi-
cago, Ill.

Združiteni odbor:
Predsednik: Frank Aleš, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.; Jolko
Oven, 2629 W. 26th St., Chicago, Ill.; John Olin, 2426 So. Clifton Park Ave.,
Chicago, Ill.

VEHOVNI EDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6223 St. Clair Ave., Cleveland,
Ohio.

POSRE: — Korespondenca s glavnimi odborniki, ki delajo v glavnem
uradu, se vrli takole:

VSA PISMA, ki se nanašajo na pismo gl. predsednika: se naslovi: Pred-
sedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVI: Bolniško tajni-
štvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega
odborni in jednote vobče se naslovi: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale
Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V SVETU S BLAGAJNIŠKIMI POSLI se pošiljajo na
naslovi: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse prihodbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošljejo
Paul Bergerju, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je zgoraj.

Vsi prišli na gl. porotni odsek se naj pošljejo na naslovi: Martin Zeleni-
kar, Box 276, Harborton, Ohio.

Vsi dopisi in drugi spisi, naslanjaji, oglasni, naročila in sploh vse kar
je v zvezi s glasilom jednote, naj se pošljejo na naslovi: "PROSVETA",
2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

**SEZNAM PRIREDITEV SLOVEN-
SKIH ORGANIZACIJ V CHICAGO.**

Skupna pevska društva. — Kon-
cert v prid skladu doma slepih v
Ljubljani, v nedeljo 6. septembra v
dvorani S. N. P. J.

Skupna društva S. N. P. J. — Ve-
selica dne 12. septembra v dvorani
S. N. P. J.

Društvo Jugoslovani, šte. 104, J.
S. K. J. — Vinska trgatev v soboto
24. septembra v Narodni dvorani, W.
16th St. & So. Racine Ave.

Društvo Nada, šte. 102, S. N. P. J.
— Vinska trgatev v soboto 3. okto-
bra v Narodni dvorani, So. Racine
Ave.

Društvo Narodni Vitezi, šte. 39,
S. N. P. J. — Vinska trgatev v so-
boto 10. oktobra v Narodni dvorani,
So. Racine Ave.

Pevsko društvo Triglav. — Kon-
cert v So. Chicago, v nedeljo 11.
oktobra.

Zveza slovenskih organizacij. —
Vinska trgatev v nedeljo 18. oktobra
v Narodni dvorani na So. Racine av.
Soc. klub šte. 1, J. S. E. — Dram-
ska predstava, v nedeljo 25. oktobra,
v dvorani ČSPB, 1126 W. 18th St.

Društvo Sosedje, šte. 449 S. N. P.
J. — Veselica v spoboto 31. oktobra v
dvorani SNPJ, na So. Lawndale in
W. 27th St.

Pevsko društvo Slovan. — Kon-
cert v nedeljo 1. novembra.

Pevski zbor Sava. — Koncert v
nedeljo 15. novembra, v dvorani S.
N. P. J.

Pevski zbor Lira. — Koncert v ne-
deljo 22. novembra v dvorani SNPJ.

Soc. klub šte. 1, J. S. E. — Dram-
ska predstava v nedeljo 29. novembra
v dvorani SNPJ.

Soc. klub šte. 1, J. S. E. — Sil-
vestrova zabava, v četrtek 31. decem-
bra v dvorani SNPJ.

Društvo Slavija, šte. 1, S. N. P. J.
— Veselica dne 10. januarja, v dvo-
rani SNPJ.

Soc. klub šte. 1, JSE. — Dramska
predstava, v nedeljo 24. januarja, v
dvorani SNPJ.

Društvo Nada, šte. 102 SNPJ. —
Maskaradna veselica, v soboto 6.
februarja, v dvorani SNPJ.

Društvo Narodni Vitezi, šte. 39, S.
N. P. J. — Maskaradna veselica, v
soboto 13. februarja, v dvorani S. N.
P. J.

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA.

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice,
časnike, knjige, koledarje, letake itd. v sloven-
skem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem,
angleškem jeziku in drugih.

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI.

CENE ZMERNE, UNIJSKO DELO PRVE
VRSTE.

VSA POJASNILA DAJE VODSTVO TI-
SKARNE. Pišite po informacije na naslov: S. N.
P. J. Printery, 2657-59 South Lawndale Avenue,
Chicago, Ill.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA UST-
MENA POJASNILA.

Dr. N. Korun:

Moje lovanje

(Dalje.)

Vozeč se dalje, sem opazil na levi strani ceste griček, ki je deloma porastel s travo, deloma pokrit s ploščevino, iz njega pa štrle cevne podobne naprave. Ker so korakale po njem in okrog njega vojaške straže, ki so takoj postale pozorne, ko sem si začel ogledovati to grmado, sem uvidel, da imam pred seboj trdnjavo, namenjeno za ne ravno prijateljski sprejem našega zavaznika Laha, ko bi se mu kdaj vzljubilo prodirati po tej poti s sovražnimi četami. Prav tako se je pa tudi Lah zavaroval proti svojemu prijatelju kakih 50 km niže, onkraj Pieva di Cadore.

Navadnemu davkoplačevcu civilnoomejene pameti sicer ne bo šlo v glavo, zakaj je proti zavazniku treba takih smrtonosnih priprav, ki požoro milijone in milijone denarja. Jaz pa, ki v gostilni Pri Raci vodim vojske in rušim trdnjave, vse to lahko u-

mejem, in to tem bolje, ker imam tudi jaz prijatelje, ki kar preže na moje hibe in jim ne moreš pripraviti večjega veselja, kakor ako me osmešiš in oškoduješ. Zato moram njim nasproti biti vedno na braniku prav kakor Avstrijec proti Lahu in narobe.

Za dokaz samo dva zgleda: Ko sem nekoč prošil za službo, ki pa še nikakor ni bila dvornosvetniška, ampak le daljnja etapa do nje, in so se šanse zame nekaj časa res ugodne kazale, to bi bili morali videti obraze mojih ljuboznih prijateljev. Po strani so me gledali, zabavljali čez me in intrigirali, kolikor in kjer so mogli. Čimbolj pa je kurz zame padal, tem prijaznejše obraze so navidez delali meni nasproti. In ko sem slednjič res strašansko propadel — prišel nisem niti v termin —, so mi kar po vrsti izrekli sočutje in obžalovanje ti hinavci, dočim so se mi za hrbtom rogali in smejali.

Prav tako so se vedli, ko se je zaročila z mano dotasta Meta Pok. Zavist jih je zvijala, kakor zvija podagra izžete ude starega

lahkoživeca. Bil jih je pa sam sladkor in med, ko se je najina zaroka razdrila. Kadar jim pa v gostilni Pri Raci zleze cviček v lase, da se nahajajo v stanju, ko človek govori, kar misli, zbadajo me in mi očitajo kmetavzarsko kmetavščino, češ, kako se more olikan človek toliko izpozabiti, da si začne vpiči do me obrezavati nohte. Zlasti jih bode v oči moj edini spomin tako trpko končane ljubezni, moj nohet. In tedaj jim pomaga še celo upokojeni pismonoša z nabuljenim nosom, venomer jecajoč: "Pa res, omikan človek! To je že preveč! Jaz bi kaj takega nikdar ne storil!"

Temu mojemu premišljevanju o pravem prijateljstvu je bil konec, ko sem privozil k Direnskemu jezeru (Duerensee). Prekrasna leža in kristalnočista voda sta obrnila nase vso mojo pozornost. Zdej se mi je prvič pokazal sloviti Monte Cristallo v vsem svojem veličanstvu. Njegovi razriti vrhovi so se zrcalili v jezeru. Počasi sem vozil mimo, da sem si mogel ogledati vso to lepoto.

Nato pa sem prišel v Schluderbach. To je letovišče z elegantnimi hoteli, ležeče 1440 m nad morjem. Tukaj sem pustil kolo in sem jo peš udaril po stranski cesti, ki vodi od Schluderbacha proti jugovzhodu. Ogledati sem si namreč hotel tudi Mizurinsko jezero, ki leži od glavne ceste kakih dve uri vstran sredi Dolomito. Ta stranska pot je mestoma sicer strma, tako da morajo tudi oni, ki se vozijo na vozech, stopati z njih, vendar pa mestoma bi mi bilo kolo dobro služilo. Ker sem imel pa peš hode še več prilike naslajati se nad prirodnimi lepotami, ki jih je tukaj toliko, da ne veš, kam bi najprej obrnil svoj pogled, mi je bilo tudi tako prav. Zanimal me je zlasti veličastni Monte Cristallo, ob katerega severovzhodnem vznožju sem hodil. Njegove gole in navpične stene so kaj lepo kontrastirale z beloto snega, ki je bil nasut po razsekah in rovi. Ko pa prekorščim italijansko mejo, ki se tukaj globoko za- je v Tirolsko, se mi je odprl na severni strani razgled na Rdečestene (Rotwand), čigar rebri so se rdečile v jutranjem soncu, kakor bi bile prevlečene s škrlatom. Turisti, katerih je bilo na cesti toliko, kolikor pri nas sem- njarjev, kadar gredo na semenj, so tukaj postajali, oziroma stopali z vozov in opazovali prekrasni panorami, ki ga je nudil od solnčnih žarkov obliči Rdečestene. Postal sem tudi jaz in se divil krasoti.

Ko sem se nato povzpel malo višje, se je prikazal izza vzhodnega obzorja alikovit Trivřec (Drei Zinnen). To je gora posebnih vrst. V višini kakih 2500 m se vzdigujejo iz ruševitih tal druga tri velikanke, več 100 m visoke skale, katerih srednja je najvišja, najnižja pa je vsa razrita kakor kaka podrina. Vsaj videti je oddale tako. Njih od jutranjega ali večernega solnca obsevane stene se rdečijo ko kri, dočim so odsojne strani plavkaste barve. Kaj le- po se je videlo tudi prostrano turistijsko zavetišče ob Trivřcu, natančno sem pa razločil tudi turiste, ki so lezli proti njemu.

Ko sem čital pred več tedni v časnikih, da se je ubil neki Beroliner, ko je plezal na Trivřčev Mali vrh (Kleine Zinne), se nisem prav nič čudil; priznati pa tudi moram, da mi je zbudila njegova nesreča prav malo sočutja. Kdor je tolikanj neumno- drzen, da se iz gole malenkost- nosne nečimurnosti podaja v tako očitno smrtno nevar- nost, je po mojem mnenju prej vreden obsodbe ko sočutja. Teda mnenja pa nisem samo o o- nih, ki plezajo na vrh Trivřčev — mogoče, da v normalnih raz- merah pot nanj ni niti nevarna — ampak ravno tako o tistih, ki lazijo po nepristopnih stenah na Triglav, Mangart ali magari tu- di na Smarno goro. Kdor že na vsak način hoče izvršiti umor na samem sebi, svobodno mu; toda stori naj to na takem kraju, kjer ga ne bo nevarno iskati. Na ta način vsaj ne spravlja v smrtno nevarnost še drugih, ki radi živijo.

Mizurinsko jezero, kamor sem nato prišel, leži na mali planoti in je obdano okrog in okrog od slikovitih Dolomitov, ki so pa v tej višini (1800 m) še obrastli z zelenjem. Paviljoni in hoteli sto- je ob jezerski obali in se z obrob- nimi gorami vred zrcalijo v kri- stalni vodi. Turisti so prihajali in odhajali in že itak pestro živ- ljenje je oživljal oddelek laških gorskih lovcev, ki so bivakirali ob jezeru.

To je bilo seveda spet nekaj zame. Ko bi bili vedeli, da pride- jo Pri Raci pod moje kritično re- šeto, izvestno bi se kretali dru- gače, kakor so se. Tako so pa prostaki polegavali po travi, častniki se pa izprehajali ob bre- gu in življali pred se arije iz laških operet.

Ko bi bil imel kolo s seboj, pe- ljaj, oziroma šel bi od tod lahko proti Trem Krížem (Tre Croci), koder je od Mizurine najkrajša pot v Cortino d'Ampezzo. Ker sem ga pa pustil v Schluderbachu, sem moral po isti poti na- zaj. In bilo je tudi tako prav. Za- kaj glavna cesta, ki vodi iz Schluderbacha proti Cortini, je zelo lepa in zanimiva zaradi drz- nih vijug, ki je po njih izpelja- na.

V Schluderbachu sem torej zasedel kolo in se spustil v tek. Nekaj kilometrov je cesta še na- peta, dokler se ne vzpne do ab- solutne višine 1450 m, potem začne pa padati in pada daleč

doli do Zgornjetalske nižave. Vendar je padec le malokje ta- ko hud, da bi se ne moglo varno voziti. Tako sem se vozil blizu sto kilometrov, ne da bi mi bilo treba posebno pritiskati, in le tam, kjer so bile ride preveč za- vite, nakar opozarjajo svarilne tablice ob cesti, sem razjahal kolo in hodil peš.

Velezanimiv je bil pogled na Monte Cristallo, ko sem mu pri- vozil za hrbet. Od tukaj se vidi orjaku prav v rebra; velikanški skladi so nametani drug na dru- gega, najvišji pa štrle v nebo v fantastnih oblikah kakor poš- sti.

Srečal sem tri turiste, name- njene na Monte Cristallo, ko so ravno prihajali iz krčme. Dasi so bili že v onih letih, ko kaži po vulgarni morali filistrov kiso- resni obraz in stojaj preraču- njeno umerjenih korakov, so se vedli kakor kostruni. Ne samo da so vriskali liki urlavbarji, metali so tudi klobuke v zrak in po tleh, da bi mislil, da so prišli iz uma. Umazana krčmarica pa je sredi ceste akakala in se vrte- la, da so se ji krila opletala o- krog drobnih beder, ključč za njimi iz polnega grla: "Z Bo- gom! Na avidenje!" Tej veselja- škiji družbi sem hotel tudi jaz po- kazati svoje simpatije. Ko sem pridrdral do njih, sem zavričkal, da je zabriznilo kakor iz kake počene parne piščalke. Pri tem napornem dušku pa sem izgubil ravnotežje in malo je manjkalo, da se nisem zvrnil za cesto.

Nekoliko pred Cortino sem videl gospoda, ki je nesel neko damo čez jarek. Ona se ga je držala za vrat, on pa je držal njo precej niže doli. Ker je bila da- ma lepa in mlada, mi je bilo v resnici žal, da se ji nisem ja- poudil za ta težaški posel. Zakaj pa ne? Močan sem, dobrega arca tudi. Pa je že smola: k delikat- nim slučajem prihajam vedno prepozno.

(Konec prihodnjije.)

Ali želite znati pravilno pisati in čitati angleško? Naroči si "Slovensko-angleško slovnico", kate- ro je izdala in ima na prodaj Književna matica S. N. P. J.

DA SKUHAŠ DOBRO PI- VO, PIŠI PO NAŠE PRODUKTE.

Imamo v zalogi slad, smet, sladkor in vse druge potrebšine. Poskusite in se prepričajte, da je doma pri nas kuhani vedno le najboljši in naj- jejši.

Groceries, sladničarjem in v pro- dajalne železnice damo primeren po- pust pri večjih naročilih. Pišite po informacije na:

FRANK OGLAR,

6401 Superior Avenue, Cleveland, O

Zabasanost.

Velik del telesnih bolezni lah- ko zasledimo do zaprtja. To stanje ne zanemarjajte.

Severa's Balzol

je nepreocenljiva pomoč v ta- kem stanju želodčne in pre- bavnne neurednosti in zaprtja. Sijajna tonika za oslabele ljudi.

Cena 50c in 85c.

Poskusite najprej pri ljekarju.

W. F. SEVERA CO.
CEDAR RAPIDS, IOWA

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (July 30, 1925)

pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovno jo pravočasno, da vam li- ne ustavimo. Ako lista ne prejmete, je mogoče vsta- ljen, ker ni bil plačan. Ali je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče vsta- ljen vlad napačnega nase- va, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi slo- v.

Naši zastopniki so vsi dru- štveni tajniki in drugi za- stopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto \$5.00 in za pol leta pa \$2.50. Člani S. N. P. J. plačajo za pol leta \$1.90 in za celo leto \$3.80.

Za mesto Chicago in Cle- vero za leto \$6.50, pol leta \$3.25, za člane \$5.30.

Za Evropo stane za pol leta \$4.00, za vse leto pa \$8.00. Tednik stane za Evropo \$1.70. Člani doplačajo samo 50c za poštnino.

Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTVO

"PROSVETA"

2657 S. Lawndale Ave., CHICAGO, ILL.

MEDVLADJE

SOCIALEN ROMAN.

Spisal Jože Pahor.

(Dalje.)

Srdito je zapičil vanjo oči, kakor bi jo hotel prebosti.

— Kakšno razmerje? — se je upirala Stana, očeta pa je še bolj podžgalo.

— Sram te bodi! Stopila si na lepo pot, nikdar nisem mislil, da kaj takega učakam! Ali zdaj je konec! Če tebe ni sram, pa jaz nečem več sramote! Domov boš šla, takoj spravi svoje reči, jaz ukažem!

Oče je govoril trdo, kakor bi pribiljal s kladivom; tako ga hči še nikdar ni slišala govoriti. A prav zato, ker je bila ta govorica prepojena s srdom, je ni razumela, ji je kljubovala.

— Kar sem storila slabega, vse to ve mati! — je ugovarjala. — Kakor nisem verjela fabrikantu spočetka, tako mu še zdaj ne! Čemu se potem tako hudo razburjate?

— Ker si izdala očeta, ki je delavec! — je kipeło v Slaku. — Ali hitro pozabiš, iz kakšne hiše si? Sram te je beraštva, zato pa siliš med gospodo! Ali ne vidiš njih posmeha? Ne čutiš, kako ti bo osomnilo peruti? Zmiraj je tako z izdajalci, ne vidijo in ne slišijo!

Dekle je mislilo, očetove besede so se ji zdele neresne, vzete iz zraku. Nikdar je ni bilo sram, da je delavčeva hči, in nikdar se ji ni Rojnik radi tega posmehoval. Bil je menda pre- več lahkomišeln, da bi si kdaj domisljal, kako je sam imeniten in bogat. Te poteze njegov značaj ni imel nikdar.

— Nikogar nisem izdala — je odgovorila odločno — in nikdar si nisem želela Rojnikovega bogastva!

— Povedal sem ti vse — jo je ustavil oče, — in nimam več drugega! Spravi svoje reči in pojdi z menoj! Če ne boš mogla biti doma, ti bom hitro oskrbel službo! Zadosti je vsega!

Ali dekle ni hotelo slišati.

— Ni mogoče, da bi šla takoj in tudi take sile še ni!

— Kdo pravi, da ni sile? — se je zopet raz- buril oče ter se dvignil. — Ali res hočeš v ne- srečo, v svojo in našo? Ali si res tako zaslep- ljena, da ne vidiš nevarnosti? Če je ti ne vi- diš, jo pa jaz! Zadnji trenutek je!

Dekle pa je ostalo trmasto, dobre gospodi- nje ni mogla pustiti kar tako na cedilu, tem manj, ker je videla, kako je oče vse preveč na- pihnil stvar.

V treh tednih — je začela pogajanje.

Toda pri očetu ni bilo milosti.

— Takoj, še danes! — je ukazoval. — Ali pa mi ne prideš več v hišo, nisi več moja hči!

V štirinajstih dneh...

— Še danes! — je ukazal oče in jo prijel,

kakor bi jo hotel gnati pred seboj.

Dekle se je umaknilo v stran s skrajnim uporom v očeh.

— Ali ne greš? — je zadirjal oče in dvig- nil roko.

— Ne! — je bil njen kratki odgovor, da je omahnila grozeča pest.

Kakor hočeš! — je dejal oče z ubitim gla- som. — Samo praga mi več ne prestopi!

Odšel je naglo in zastoj ga je klicala hči, da bi mu dala denar za mater.

Poslala bom po pošti! se je tolažila in šla v svojo sobo. Očetov obisk jo je razburil, toda svojih besed ni obžalovala.

Prve trenutke jo je bolelo, ko se je oče ta- ko odtrgal, potem pa se je oglasila v njej trma, ki ji je dopovedovala, da ima prav, da ni ničesar zakrivila, kar bi opravičevalo očetovo na- silnost.

Šla bom, kadar bo meni prav! je sklenila in povedala vse gospodinji. Ni je več vne- mirjal ves dogodek, le z Rojnikom bi rada čim- prej govorila.

Stana razočarano, ko je začutila vso neodločnost tega molka.

— Kaj praviš ti? — je odvrnil Rojnik.

— Saj vidite! Ostala sem tu!

Prav si storila, oče ti je delal krivico! Saj ne boš šla v Gorico, kaj ne? Obljubi mi, Stana! Silno bi te pogrešal!

Dekle pa je molčalo, Rojnikove besede so zvenele tuje, neprijetno.

— In ono očitanje, je vprašala po kratkem pomisleku, — ono očitanje, da sem izdala očeta? Da silim...

— Ah, to se je rodilo v njegovi glavi! Ne- kdo ga je nahujskal, to je vse! — je zavračal tvorničar odločneje. — Kdaj sem delil ljudi na dvoje vrst? Se sam sem slekel praznično oble- ko in se lotil dela, čeprav mi ravno zdaj ni bi- bilo sile!

Stana je molčala, vedela je, da je res tako.

— Saj ostaneš! — je ponovil Rojnik toplo.

— Ne vem. Pravzaprav je res, da se vse prede za očetovim hrbtom! — je opominjalo dekle in opazovala lepega moža.

— Nič prede! — je ugovarjal. — Kdo mo- re kaj očitati? Tebe ves trg že davno pozna, o meni si pa tudi brusijo jezike, da sem se po- menilil!

Toda Stana je čakala druge besede, ki je ni bilo od nikoder.

— Kako je materi? — je vprašal Rojnik za trenutek.

— Sama ne vem!

— Stana, če potrebuješ denarja za zdrav- nika, kar reci mi! Ko bi mi bila povedala, bi bil že zdavnaj lahko pomagal, vem, da vam gre trdo!

Stano je osupnilo, pogledala je Rojnika ne- zaupno in ga zavrnila.

— O čem govorite? Ali sem vas kdaj pro- sila, ali sem kaj omenila?

Pričakovala je vse kaj drugega, pa ji je Rojnik ponudil denar! Vstala je, v njegovo veliko začudenje in šla v kuhinjo.

Kaj naj bi pravzaprav storil? se je vprašal tvorničar.

Cesa je hotela od mene? Da bi govoril z njenim očetom? Zdej, po vsej tej nevihti? Ali bi ne bilo, kakor da se rogam v obraz njemu in njegovim nazorom in njih revščini?

Vzel je vino in šel za dekletom. Stana je bila mirnejša, vedrejša, ničesar mu ni očital njen pogled. Ni najmanjše znamenje ni izdaja- lo, kaj je dekle sklenilo, da odide namreč v ne- katerih tednih v Gorico.

9.

Gruden je končal svoje delo pred običajno uro. Bil je zopet dan, ki ga je ozlovoljil: več- nujnih zadev ni mogel rešiti. Delavci so potre- bovali gradiva, ki bi imelo priti že pred tednom, pa si ga je vojaštvo na neki postaji kar pri- svojilo. Gruden je prošil na vse strani, da bi ga rešil, pa je naletel povsod na gluha ušesa. Tudi z odločnostjo ni mogel nastopiti, ker je vedel iz izkušnje, da bi bil takoj nezanesljiv in sumljiv, če bi prišel v navzkrižje z voja- štvom. Omejil se je na prošnje, dasi mu je bilo zoprno samozatajevanje.

Bom pa toliko odločneje govoril, kadar mi pošljejo kakšno komisijo! se je tolažil. Se bom pa takrat znesel, če so vsa moja poročila za- stonj!

Odložil je ščipalnik, si stisnil z levico oči ter se integnil v naslonjaču. Topo se je zagle- dal nekam skozi okno v belkasto daljo poletne- ga neba in hkrati mislil o notici, ki jo je čital v časniku.

Ali je že prej poznala slepca, že pred voj- no?

Stegnil se je zopet po časnik in prebral še enkrat.

Da, že prej! Torej se je poročila z njim zgolj iz ljubezni! Velika, požrtvovalna ljube- zen je to! Ni je najti vsak dan! Nenavaden pogum je to! je sklepal.

Bosta li srečna? Bo li srečna ona? Kaj naj počne s človekom, ki ne vidi ničesar?

Tudi Gruden sam je imel pred leti znanje, o katerem je menil, da bo usodno za vse njego- vo življenje. Pa je prišlo drugače. Zakaj dru- gače, se je Gruden zadnje čase večkrat vprašal.

(Dalje prihodnjije.)